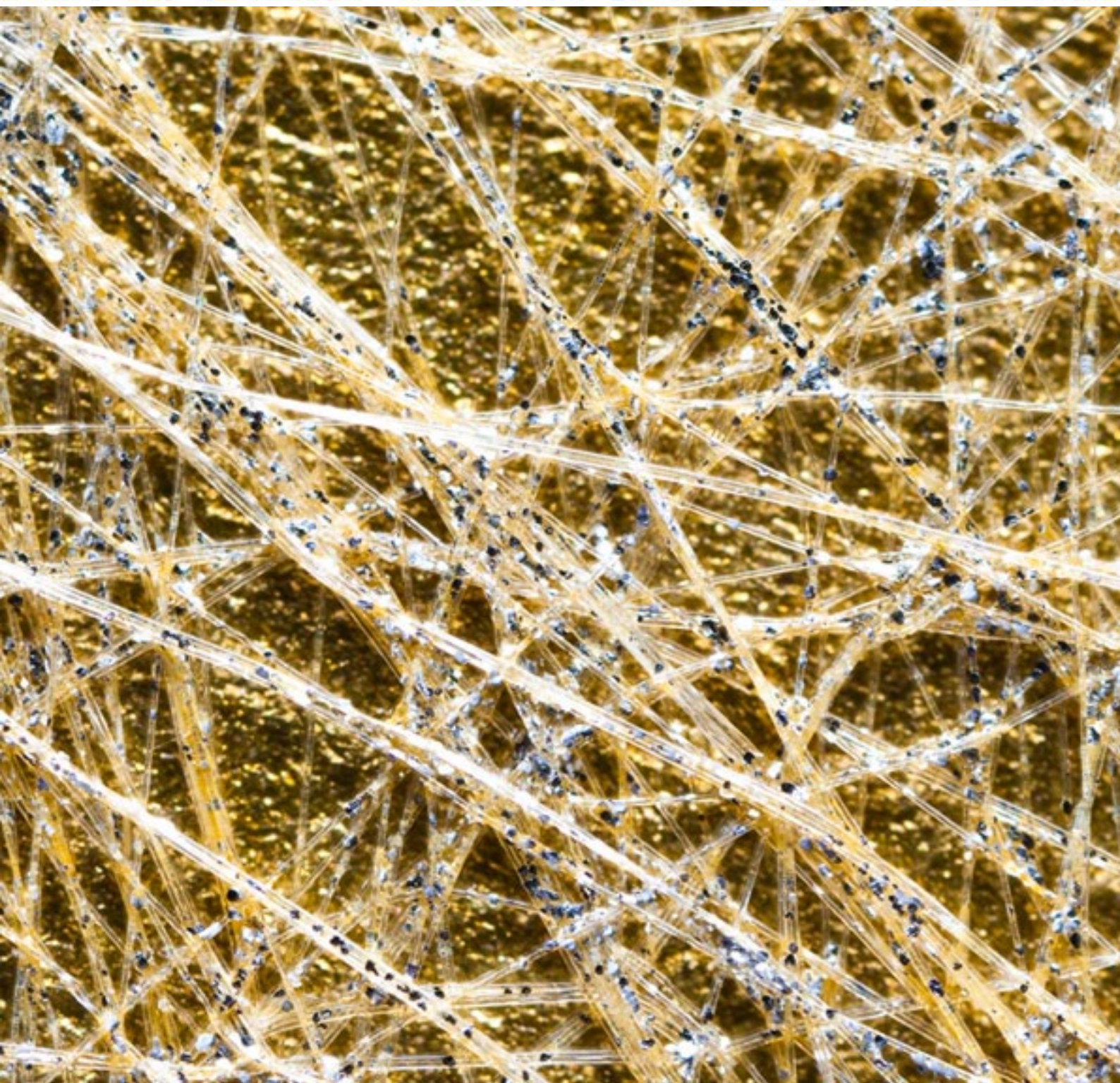

Nichlas Permin Berger

Evaluering af Det Kognitive Færdighedsprogram i Kriminalforsorgen

Sammenfatning af speciale

AKF-notatet *Evaluering af Det Kognitive Færdighedsprogram i Kriminalforsorgen* kan downloades fra hjemmesiden www.akf.dk

AKF, Anvendt KommunalForskning
Købmagergade 22
1150 København K
Telefon: 43 33 34 00
Fax: 43 33 34 01
E-mail: akf@akf.dk

© 2011 AKF og forfatteren

Mindre uddrag, herunder figurer, tabeller og citater, er tilladt med tydelig kildeangivelse. Skrifter, der omtaler, anmelder, citerer eller henviser til nærværende, bedes sendt til AKF.

© Omslag: Phonowerk, Lars Degnbol

Forlag: AKF
ISBN: 978-87-7509-974-0
i:\08 sekretariat\forlaget\npb\5098\5098_specialesammenfatning.docx
Februar 2011

AKF, Anvendt KommunalForskning

AKF's formål er at levere ny viden om væsentlige samfundsforhold. Hovedvægten ligger på forskning i velfærds- og myndighedsopgaver i kommuner og regioner. Det overordnede mål er at kvalificere beslutninger og praksis i det offentlige.

Nichlas Permin Berger

Evaluering af Det Kognitive Færdighedsprogram i Kriminalforsorgen

Sammenfatning af speciale

Forord

Dette er en sammenfatning af specialet "Evaluering af Det Kognitive Færdighedsprogram – en analyse af kausal effekt og underliggende sociale mekanismer" skrevet af Nichlas Permin Berger & Jacob Brauner.

Specialet er et resultat af et samarbejde med Direktoratet for Kriminalforsorgen, der ønskede at få gennemført en evaluering af Det Kognitive Færdighedsprogram. Direktoratet var særligt interesseret i at få gennemført en kvantitativ effektanalyse, men har i øvrigt ikke haft nogen særlige ønsker eller krav til undersøgelsens gennemførelse, problemstilling eller anvendelse af metode eller teoretisk ramme. Undersøgelsen er således udformet alene af specialforfatterne, der også er ansvarlige for den samlede undersøgelse.

Specialet er indleveret ved Sociologisk Institut, København Universitet december 2009.

AKF udgiver sammenfatninger af specialer af dimittender med tilknytning til AKF, hvis specialet har opnået karakteren 10 eller 12.

Olaf Rieper

Februar 2011

Indhold

1	Indledning	7
2	Baggrund og formål med specialet	7
3	Specialets resultater	8

1 Indledning

Det Kognitive Færdighedsprogram (DKF) er det mest generelle behandlingsprogram ud af de forskellige programmer i aktuel anvendelse i den danske Kriminalforsorg målrettet alle fængselsindsatte. DKF har været anvendt siden 1994 i Danmark, hvilket har givet Kriminalforsorgen og de tilknyttede instruktører en stor erfaring med programmet. Deltagelsen i DKF består i, at den indsatte gennemgår en række skemalagte undervisningsmoduler. DKF opererer med en antagelse om, at mange kriminelle har få kognitive kompetencer, og at erhvervelsen af sådanne kompetencer er en helt central forudsætning for, at man kan begå sig uden kriminalitet. DKF er et program blandt flere kognitivt baserede adfærdsprogrammer. Programmet understøtter Kriminalforsorgens overordnede visioner om at medvirke til at begrænse kriminalitet, så de *"... kriminelle får mulighed for at udvikle ansvarlighed, selvrespekt, selvtillid og kompetencer, og så de støttes og motiveres til et liv uden kriminalitet"*.

Specialet analyserer, om anvendelsen af DKF bidrager til at efterleve disse helt centrale visioner for Kriminalforsorgen om at virke kriminalpræventivt og rent faktisk bidrager til de indsattes videre liv efter endt afsoning.

2 Baggrund og formål med specialet

Specialet tager afsæt i følgende problemformulering:

Vi ønsker at undersøge, hvorvidt der er en kausal effekt af deltagelse i DKF på recidiv, samt undersøge, hvilken betydning deltagelse har for indsattes kriminelle adfærd efter løsladelse?

Der eksisterer rundt om i verden mange kriminalpræventive programmer, der benyttes uden videnskabelig evidens – programmer som muligvis slet ikke har nogen effekt på recidiv, dvs. tilbagefald til kriminalitet. Andre programmer har imidlertid vist sig at reducere tilbagefaldet til kriminalitet markant, hvilket underbygges af en solid videnskabelig evidens.

Den danske Kriminalforsorgs anvendelse af kognitive programmer var begyndelsen på en evidensbaseret kriminalforsorgspolitik i Danmark. DKF er et kognitivt program i Danmark, der bygger på international forskningsbaseret viden om effekter i forhold til mindskelse af recidiv og praksiserfaringer. I Danmark har der hidtil ikke været foretaget nogen effektevalueringer af denne indsats ud over dette speciale.

Viden om implementeringen af kriminalpræventive programmer er i høj grad kontekstafhængig, og resultaterne fra effektundersøgelser i andre lande kan ikke uden forbehold overføres til implementeringen af DKF i Danmark.

Som konsekvens af dette undersøger specialet eventuelle deltagelseseffekter af DKF i forhold til kriminalitet efter løsladelse.

3 Specialets resultater

Den kvalitative analyse peger på nogle centrale sociale mekanismer, der potentielt kan komme i spil i forhold til at ændre adfærd og skabe en mindre (eller mere) kriminel tilværelse – dels som konsekvens af socialisering i fængslet helt generelt, dels specifikt gennem deltagelse i DKF.

Gennem socialisering opnår individet erkendelse af nogle almengyldige normer for, hvordan man bør handle. Mulighederne for forandret adfærd, der kan have betydning for kriminel adfærd, drejer sig om, hvordan mennesker socialiseres ind i henholdsvis konform og afvigende adfærd. Denne socialisering påvirkes af forskellige forhold, blandt andet fokuseres på, hvordan der skabes relationer til andre mennesker, og vi finder, at der formentlig ikke er mange af deltagerne, der i fremtiden vil skifte social omgangskreds og få en mere konform adfærd. Derfor konkluderes, at potentialet for aflæring af kriminelle handlingsmønstre og indlæring af mere konform adfærd gennem deltagelse i DKF står relativt svagt. Analysen peger både på, at forandring ikke altid er rationel og bevidst, men også at deltagelse i DKF nogle gange ligefrem bekræftes som et udtryk for rationel adfærd. Der er samtidig mange deltagere, der oplever, at sociale strukturer vanskeliggør forandringer af den kriminelle adfærd. For eksempel peges på, at den strukturerende virkelighed kan tolkes som et udtryk for en lav kulturel kapital, hvor fx mange har dårlige erfaringer med skolegang og uddannelse, hvilket sætter et præg på deltagelsen i DKF. Det skyldes fx, at nogle (gen)oplever, at de sidder på ”skolebænken”, hvilket gør nogle særligt forbeholdne og afvæbnende i forhold til deltagelsen. Det kan virke begrænsende for udbyttet af DKF.

Analysen konkluderer også, at deltagerne i DKF i gennemsnit recidiverer mindre end lignende gruppedeltagere, der ikke har deltaget i DKF, men det er ikke på dette grundlag muligt at afgøre, om forskellen skyldes en egentlig effekt af deltagelsen i DKF eller andre forhold. Der er tre mulige overordnede forklaringer på dette. Den ene forklaring er, at der *ikke* er nogen effekt af DKF, hvilket i rimelig grad understøttes af den kvalitative analyse. Den anden er, at datagrundlaget er for småt. Den tredje er, at de variable, der er benyttet, har været dårlige og muligvis for få.

Den overordnede konklusion er, at deltagelsen i DKF fremstår som ”det første trin på en længere stige”, hvor der kan være nytte af en opfølgende indsats efter afslutning. Som en deltager svarer i surveyen: *”... jeg har været her, og det er ikke et sted, jeg kunne tænke mig at komme hen igen. Kun hvis jeg skulle have genopfrisket kognitiv”*.

Allerede umiddelbart efter deltagelsen giver deltageren altså udtryk for, at et behov for gentagelse af kurset kunne være nødvendigt. For en repræsentant for DKF fremstår det imidlertid også som en selvfølge, at man bør gøre brug af et opfølgende kursusforløb, selvom dette endnu ikke er en del af DKF. Spørgsmålet er således ikke, *om* deltagerne har lært noget af kurset, men snarere *hvorvidt* de så benytter de erhvervede kognitive kompetencer, når den sociale virkelighed møder dem såvel inden for som uden for fængslet?

Evaluering af Det Kognitive Færdighedsprogram i Kriminalforsorgen Sammenfatning af speciale

Den langsigtede kriminalpræventive virkning af indsattes deltagelse i Det Kognitive Færdighedsprogram i Kriminalforsorgen er tvivlsom, konkluderer et speciale fra Sociologisk Institut på Københavns Universitet. Specialet foretager en kvantitativ effektanalyse af deltagelsen og undersøger, hvilke sociale mekanismer der ”er i spil” for deltagerne under afsoning. Sociale mekanismer, der både har positiv såvel negativ virkning på recidiv.

At en effekt i specialet ikke kan identificeres kan skyldes, at det statistiske datamateriale ikke er af tilstrækkelig kvalitet, men analysens kvalitative del underbygger, at der er forhold i indsatsen, der kan udgøre barrierer for langsigtede forandringer i de indsattes kriminelle adfærdsmønstre. Socialt strukturerende forhold, der virker under afsoning i fængslet og også i kursusdeltagelsen, må siges at virke kontraproduktive i forhold til selve indsatsens indhold og dermed dens kriminalpræventive potentiale.